

Működési Szabályzat

Iskola vezetője: Dr. Boros János DSc, egyetemi tanár, borosjanos@t-online.hu,

Titkár: Rippl Dóra ripdor@gmail.com

Cím: Pécsi Tudományegyetem Filozófia Tanszék

7624 Pécs, Ifjúság u.6. Tel/fax: 72 501 515

Pécs, 2013. szeptember 1.

A program eredeti elkészülte: Pécs, 2001. március 27.

Tanulmányi rend módosítás a 2004/2005 tanévben

Újabb módosítás 2013. szeptember 1.

PTE Filozófia Doktori Iskola

Szervezeti és Működési Szabályzata

Preambulum

A doktori iskola szervezeti és működési szabályzata a Bölcsészettudományi Kar Doktori szabályzatának melléklete, kizárólag a PTE doktori szabályzatában, habilitációs szabályzatában és a BTK doktori szabályzatában, habilitációs szabályzatában foglaltakkal együtt érvényes, ezeket egészíti ki. (A hivatkozott szabályzatok megtekinthetők a <http://www.btk.pte.hu/menu/113/107> címen.)

Előzetes megjegyzés

Az Iskola működését a MAB valamint a Pécsi Tudományegyetem Doktori Tanácsa felügyeli, és e két intézmény hagyja jóvá a működési szabályzatot. A Doktori Iskola felettes szabályai a Pécsi Tudományegyetem (PTE) illetve a PTE Bölcsészettudományi Kar Doktori Szabályzatai. E szabályzatokban szereplő rendelkezések nem kerülnek ebben a szabályzatban megismétlésre. E szabályzat csak a szakma-specifikus kiegészítéseket tartalmazza.

A működési szabályzat betartásáért az Iskola valamennyi törzstagja felel. Az Iskola vezetője koordinálja a működést biztosító közös felelősség hatékonnyá válását.

A Filozófia Doktori Iskola Programja a Pécsi Tudományegyetem Filozófia Szakos

Programjára épül (melléklet).

A Működési Szabályzat összefoglaló statisztikából és táblázatból, továbbá részletes leírásból áll.

A részletes leírás tartalma

0. Összefoglaló statisztika és táblázat
 1. Célkitűzés
 2. A Doktori Iskola alapító és meghívott tagjai
 3. Az Iskola fő kutatási-oktatási területei
 4. Szervezeti felépítés
 5. A doktori iskolában folytatható tanulmányok rendje és követelményei
 6. Modulok és tantárgyak
 7. Belépési feltételek
 8. Az Iskola tartalmi profiljai, programjai
 9. Az Iskola nemzetközi kapcsolatai
 10. A képzés és a kutatás minőségbiztosítási elveinek bemutatása

0. Összefoglaló statisztika és táblázat

Törzstagok tudományos fokozat szerint: három MTA doktora egyetemi tanár, két PhD, dr. habil egyetemi tanár, további két egyetemi docens, PhD fokozattal, habilitációval.
Meghívott tagok: egy MTA doktora, egy CSc egyetemi tanár, egy CSc, Dr. habil nyugállományú egyetemi docens, két PhD fokozattal rendelkező tudományos főmunkatárs. *Összesen törzstagok és meghívottak:* hat egyetemi tanár (ebből öt törzstag), négy MTA doktora, két Dr.habil, további PhD Dr. habil-lal rendelkező oktatók.
Meghívott külföldi résztvevők: ötvennégy meghívott külföldi oktató, akik valamennyien legalább egy előadást tartottak a Pécsi Doktori Iskola keretében (többen jártak három-négyszer Pécsen), és a továbbiakban is számíthatunk aktív együttműködésükre.

Jelmagyarázat: D: Dekonstrukció, E: Etika, EF: Elmefilozófia, IE: Ismeretelmélet, IV: Iskolavezető, JF: Jogfilozófia, KF: Kommunikációfilozófia, L: Logika, M: Meghívott, MF: Magyar Filozófiatörténet, MTA: Magyar Tudományos Akadémia, NF: Neurofilozófia NYF: Nyelvfilozófia, PF: Politikafilozófia, PTE: Pécsi Tudományegyetem, T: törzstag, TÁF: Társadalomfilozófia, TUF: Tudományfilozófia, VF: Vallásfilozófia.

Törzstagok és Meghívott Tagok

A nevek mellett látható betűk az általuk képviselt tudományterület rövidítése: FT: Filozófiatörténet, TF: tudományfilozófia, L: logika, E: etika, IE: ismeretelmélet, EF: evolúciófilozófia, D: dekonstrukció, NYF: nyelvfilozófia, KF: kommunikációfilozófia, P: pragmatizmus, PF: politikafilozófia, ES: esztétika, EF: elmefilozófia, KT: kognitív tudomány, NF: neurofilozófia, K: Kant. A doktori iskola törzstagjai voltak 2002 és 2008 közt: Nyíri Kristóf akadémikus, Nagy Endre DSc egyetemi tanár és Orbán Jolán Dr. habil egyetemi docens. A továbbiakban meghívott tagjai az Iskolának. Munkájuk és együttműködésük továbbra is meghatározó a doktori iskola további működésében is.

Név (iskola- tagság dátuma)	Tud., Egy. fok.	Intézmény	Részvételi mód	Oktatott terület
Boros János (2002-)	Dsc, Prof.	PTE	T, IV	IE, E, TUF
Weiss János (2002-)	DSc, Prof.	PTE	T	TÁF, E
Somos Róbert (2007-)	DSc, Prof.	PTE	T	FT, MF
Andrássy György (2002-)	CSc, Prof.	PTE	T	TÁF, E, JF
Tassoni Luigi (2008-)	DSc, Prof.	PTE	T	E, NYF
Bertók Rózsa (2011)	PhD (közgazdaságtu domány), dr. habil. egy. doc.	PTE	T	E
Szécsi Gábor (2002-)	PhD, dr. habil. egy. doc.	PTE	T	TF, KF
Bretter Zoltán (2002-)	PhD, Egy. Doc., Dr. habil	PTE	M	TÁF, PF, E
Wildmann János (2007-)	PhD, Egy. Doc., Dr. habil	PTE	M	FT, VF, TÁF
Fluri, F.(2009-)	PhD, Dr. habil	DCAF(Genf)	M	PF, TF
Nyíri Kristóf (2002-)	AK, Prof.	MTA	M	KF, IE, T
Fehér M. István (2013)	AK, Prof.	ELTE, MTA, Andrássy Egyetem	M	FT
Nagy Endre (2002-2008)	DSc, Prof.	PTE	M	IE, TÁF, JF
Orbán Jolán (2002-2008)	CSc, Egy. Doc. Dr. habil.	PTE	M	IE, E, D
Krajnik J. (2002-2013)	CSc, Dr. habil	PTE	M	L, TUF
Vereczkei L. (2002-)	Csc, Prof.	PTE	M	NF, IE, E

Külföldi Meghívott Tagok

Az alább felsorolt személyek a PTE Filozófia Doktori Iskola meghívott előadói, legalább egyszer jártak Pécsen előadást vagy szemináriumot tartani, többen rendszeresen tartanak szemináriumokat, előadásokat. A Filozófia Doktori Iskola élvezi támogatásukat, a pécsi doktori hallgatónak lehetőségük van a felsorolt külföldi professzoroknál tanulmányokat folytatni. A nevek mellett látható betűk az általuk képviselt tudományterület rövidítése: FT: Filozófiatörténet, TF: tudományfilozófia, TÁF: társadalomfilozófia, L: logika, E: etika, IE: ismeretelmélet, EF: evolúciófilozófia, D: dekonstrukció, NYF: nyelvfilozófia, KF: kommunikációfilozófia, P: pragmatizmus, PF: politikafilozófia, ES: esztétika, EF: elmefilozófia, KT: kognitív tudomány, NF: neurofilozófia, K: Kant.

Név	Tud., Egy. Fok.	Intézmény	Oktatott terület
Agazzi, E.	Prof.	Genova, I	TF, L, E
Avineri, S.	Prof.	Jerusalem	PF
Avramides, A.	Prof.	Oxford, GB	NYF, IE
Barman, R.	Dr.	St.Maurice,CH	FT, TF
Bennington, G.	Prof.	Atlanta, US	D
Bernstein, R.	Prof.	New York, US	IE, E, PF, P
Block, N.	Prof.	New York, US	EF
Bozickovic, V.	Prof.	Belgrad, Sb	NYF, IE
Bourgeois-G.S.	Prof.	Lyon, F	IE, E, KT
Brandom, R.	Prof.	Pittsburgh,US	IE, TF
Brand, R.	Prof.	Marburg, D	IE, Kant
Brunkhorst, H.	Prof.	Flensburg, D	PF, E
Buzsaki, Gy.	Prof.	Rutgers, US	NF, EF, KT
Chateaubriand O.	Prof.	Sao Paulo, Br	NYF, IE
Cometti, J-P.	Prof.	Aix-en-Prov.F	E, P
Corazza, E.	Prof.	Nottingham	IE, TF
Dennett, D.	Prof.	Boston, USA	IE, EF
Derrida, J. (+)	Prof.	Paris, F	D
Engel, P.	Prof.	Genf, CH	IE, NY
Felski, R.	Prof.	U.Virginia, US	ES, PF
Field, H.	Prof.	New York, US	IE, NYF
Fine, K.	Prof.	New York, US	NYF
Fluri, Ph.	PhD, Dr. habil	Genf, CH	PF, TÁF
Forst, R.	Dr.	Frankfurt, D	PF, E
Förster, E.	Prof.	Baltimore, US	IE, E, K
Frank, M.	Prof.	Tübingen, US	NYF, FT
Gal, E.	Prof.	Bratislava, SK	PF, IE
Gombocz, W.	Prof.	Graz, A	NYF, FT
Grahek, N.	Prof.	Belgrád, YU	IE, TF
Grumley, J.	Prof.	Sidney, AUS	E, PF
Gulyás B.	Prof.	Stockholm, S	NF, EF
Habermas, J.	Prof.	Frankfurt	TÁF, PF, E, IE
Harnish, R. M.	Prof.	TucsonAr,US	IE, NYF
Höffe, O.	Prof.	Tübingen, D	E, PF, K
Horwich, P.	Prof.	NewYork,US	IE
Lenk, H.	Prof.	Karlsruhe, D	NYF, IE, E
McDowell, J.	Prof.	Pittsburgh,US	IE, E
Megill, A.	Prof.	U.Virginia, US	ES, PF
Mersch D.	Prof.	Kiel	ES, KF
Michailovic, P.	Prof.	Bratislava, SK	ES
Moravcsik, J.	Prof.	Stanford, US	FT, IE, E
Nancy, J-L.	Prof.	Strasbourg, F	ES, D
Nicolet, L.	Lic. Phil. I.	Genf, CH	PF
Öffenberger, N.	Prof.	Münster, D	L, FT
Paolucci, G.	Prof.	Firenze, I	E,PF
Potrc, M.	Prof.	Ljubljana, SL	NYF, IE

Putnam, H.	Prof.	Harvard, US	IE, E, NYF, P
Ramberg, B.	Prof.	Oslo, N	IE, FT
Rivero, A.	Prof.	Madrid, SP	E, PF
Rorty, R. (+)	Prof.	Stanford, US	IE, E, P
Schiffer, S.	Prof.	New York US	IE, NYF
Schönecker, D.	Prof.	Siegen, D	K
Smith, B.	Prof.	Buffalo, USA	IE, TF
Sonderegger, R.	Prof.	Amsterdam NL	E
Stekeler-Weithofer, P.	Prof.	Leipzig, D	FT, K, IE
Szubka, T.	Prof.	Wroclaw, PL	NYF, IE
Terezakis, K.	Ass.Prof.	New York, US	E, PF
Tormey, S.	Prof.	Nottingham	E, PF
Ungvári Z.I.	Univ. Doc.	Kolozsvár, R	ES
Vattimo, G.	Prof.	Torino, I	E, ES
Vlaisavljevic, U	Prof.	Sarajevo, BIH	PF, E, NYF
Vossenkuhl, W.	Prof.	München, D	IE, TF, E
Williams, Mi	Prof.	Baltimore, US	IE, L
Williams, Me	Prof.	Baltimore, US	IE, E
Wingert, L.	Prof.	Braunschweig	PF, TAF

1. Célkitűzés

A Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskola (a továbbiakban Iskola) célja, hogy biztosítsa a filozófia magas szintű elsajátítását és filozófiai kutatókat, tanárokat és filozófiai felkészültséggel rendelkező értelmiségieket képezzen. Az Iskola a maga eszközeivel hozzá kíván járulni a magyarországi filozófiai műveltség fejlesztéséhez. Az Iskola tanárai sajátos feladatuknak tekintik, hogy korunk tudományos, kulturális és politikai kérdéseit is elemezzék és e területek nagyobb kérdéseire és folyamataihoz hozzászóljanak. Az Iskola témája az újkori és kortárs filozófia.

Az Iskola átfogó egyetemi-kutatói képzést nyújt a filozófiatörténet és a kortárs filozófia tárgykörben, miközben az európai kontinens és az angolszász világ gondolkodásmódját is közvetíti. A kontinentális filozófiából átveszi azt az álláspontot, hogy a filozófiai problémák bizonyos történeti és kulturális kontextusokban keletkeznek és ennek megfelelően mindig feltételezik az értelmezést, a hermeneutikát, továbbá azt a felfogást, hogy a filozófia az ember szabad önalkotásának tevékenysége és közege lehet. Az angolszász hagyományból azt a nézetet teszi sajátjává, hogy a filozófia problémaorientált tudomány, amely olyan analitikus és argumentatív képességeket közvetít, melyeknek minden értelmiségi szakmában jelentősége van.

Szakmai elvárások megvalósulásának biztosítása a működés során

Az Iskola tanárai gondoskodnak a szakmai elvárások megvalósulásáról. Az Iskola olyan professzionális filozófusokat képez, akik miközben járatosak a gondolkodás történetében, képesek tudásukat alkotó módon a kortárs problémákra és kérdésfeltevésekre alkalmazni. Az Iskola felkészít az önálló kutatómunkára, összefogott, tervezett és a hallgatók munkáját messzemenően segítő tanulmányi- és vizsgastruktúrát nyújt, amely révén a harmadik év végére lehetségessé válik a doktori disszertáció benyújtása és megvédése. Az Iskola külföldi doktori tanulmányokat elfogad, melyek egyedi elismerését és kreditálását a hallgató írásban kérvényezheti az Iskolától.

Az Iskola hallgatójától elvárt, hogy az általa választott szakterülethez tartozó forrásokat és szakirodalmat idegen nyelven (általában angol, német vagy francia) olvassa és legalább egy idegen nyelven előadó-, diszkusszióképes legyen és anyanyelvi lektor segítségével tanulmányt tudjon írni. Az Iskola külföldiek előtt is nyitva áll, programja elvégezhető angol, német vagy francia nyelven is. Az Iskola hangsúlyt fektet a legújabb kommunikációs technikák (pl. internet) felhasználására és filozófiai vizsgálatára.

2. A Doktori Iskola tagjai

Az Iskola vezetője

Az Iskola vezetője felelős az oktatási program fenntartásáért, a törzstagok létszámának meglétéért. Ezeket folyamatosan ellenőrzi.

Az Iskola vezetője felelős a MAB által előírt formai követelmények teljesüléséért, a tantervi programokért, a felvételiért, a tanulmányi előhaladásért, a vizsgákért, az abszolutóriumok megszerzéséért, a záró szigorlatokért, a védésekért. A különböző feladatokra felelősöket kérhet fel. E feladatokat folyamatosan látja el.

Az Iskola vezetője képviseli az Iskolát a kari és az egyetemi doktori tanácsban és az országos fórumokon. Helyettesítéséről gondoskodhat.

Az Iskola oktatói

A Doktori Iskola hivatalos oktató tagja (törzstag, programvezető, témavezető, oktató) olyan személy lehet, aki PhD fokozatát és habilitációját filozófia tudományból szerezte. A programvezetők filozófia tudományban szerzett DSc fokozattal rendelkező egyetemi tanárok.

Az Iskola DSc fokozattal rendelkező törzstagjai önálló programot indíthatnak és vezethetnek. DSc fokozattal nem rendelkező törzstag és törzstagsággal nem rendelkező oktató programot nem indíthat és nem vezethet. Programvezetők az iskola vezetőjének jóváhagyásával témavezetőket kérhetnek föl.

Az Iskola oktatói részt vesznek az oktatási programban, a kutatásban, a vizsgákban.

Az Iskola irányításában a tanárok maguk felelősek a saját szakmai ágazatuk tudományos színvonalának megjelenítéséért, a szakmai kutatásért és a tudományos utánpótlás neveléséért.

A doktori vizsgák és védések lebonyolításában a tanárok közösen vesznek részt. A bírálati és bizottsági részvételre a tagokat az Iskola vezetője kéri föl.

Az iskola tagjai

(Jelmagyarázat: Törzstag T; Meghívott Tag M)

Az Iskola vezetője és programvezető

Dr. Boros János egyetemi tanár, DSc (T)
(Ismeretelmélet, Etika, Újkori és kortárs filozófia, Kant, Pragmatizmus,
Tudományfilozófia)

Programvezetők

Dr. Weiss János egyetemi tanár, DSc (T)
(Társadalomfilozófia, Esztétika, Etika, Klasszikus német filozófia, Romantika,
Frankfurti Iskola, Habermas)

Dr. Somos Róbert egyetemi tanár, DSc (T)
(Antik filozófia, A magyar filozófia története)

Témavezetők

Dr. habil. Andrassy György egyetemi tanár, CSc (T)
(Jogfilozófia, Társadalomfilozófia)

Dr. habil. Tassoni Luigi egyetem itanár, PhD (T)
(Esztétika)

Dr. habil. Bertók Rózsa egyetemi docens, PhD (T)
Etika

Dr. habil Szécsi Gábor egyetemi docens, tudományos főmunkatárs, CSc (M)
(Kommunikációfilozófia, Ismeretelmélet, Nyelvfilozófia, Tudatfilozófia)

Dr. habil. Bretter Zoltán egyetemi docens PhD
(Politikafilozófia, Társadalomfilozófia)

Dr. Wildmann János egyetemi docens, PhD
(Filozófiatörténet, Vallásfilozófia)

Dr. habil Orbán Jolán egyetemi docens, CSc (M)
(Etika, Dekonstrakció, Derrida, Irodalomtudomány és Filozófia)

Prof. Vereczkei Lajos egyetemi tanár, CSc (M)
(Neurofilozófia, Ismeretelmélet, Tudományfilozófia)

A külföldi meghívott tanárok folyamatos támogatásuk mellett néhány évente előadást tartanak és/vagy a PTE Doktori Iskola nemzetközi konferenciáján vesznek részt.

3. Az Iskola fő kutatási-oktatási területei

Az Iskola fő kutatási-oktatási területei “szisztematikus” megközelítésben: Ismeretelmélet és Etika, Társadalomfilozófia, Kommunikációfilozófia; “történeti” illetve “metodológiai” megközelítésben Antik és Újkori Filozófia (kiemelten Császárkor, Patrisztika, Kant, Klasszikus Német Filozófia, Pragmatizmus), Kortárs Filozófia (20-21. század, kiemelten Kortárs Angolszász, Francia és Német Filozófia, Wittgenstein és a Bécsi Kör, Analitikus Filozófia, Kommunikációfilozófia, Rorty és az Újpragmatizmus, Frankfurti Iskola és Habermas, Derrida és a Dekonstrakció, Neurofilozófia, Tudatfilozófia). A történeti és „szisztematikus” témák közt természetesen átfedések vannak. A tanulmányok (programok) szerkezeti beosztása a “szisztematikus” megközelítést követi.

Külföldi meghívott, szakmai támogatást nyújtó filozófia szakos egyetemi tanárok. A külföldi tanároknak a doktori programban való megjelenítését az indokolja, hogy támogatásukról biztosították a programot, ami a pécsi filozófiai program keretében rendezett további nemzetközi konferenciákon való részvételt, a hallgatóknak tartott előadásokat, és a pécsi doktoráns hallgatók külföldi ösztöndíjjal való támogatását jelenti. A külföldi támogató tagoktól nem kértünk a pályázathoz írásos anyagot. A pécsi egyetem filozófiai programjával való kapcsolatuk, Pécsen rendezett konferenciákon való részvételük a szakmában közismert és dokumentált.

Külföldi kapcsolatok

Az alább felsorolt személyek egyben a PTE Filozófia Doktori Iskola akkreditált meghívott előadói, legalább egyszer jártak Pécsen előadást vagy szemináriumot tartani. A nevek mellett látható betűk az általuk képviselt tudományterület rövidítése: FT: Filozófiatörténet, TF: tudományfilozófia, TÁF: társadalomfilozófia, L: logika, E: etika,

IE: ismeretelmélet, EF: evolúciófilozófia, D: dekonstrukció, NYF: nyelvfilozófia, KF: kommunikációfilozófia, P: pragmatizmus, PF: politikafilozófia, ES: esztétika, EF: elmefilozófia, KT: kognitív tudomány, NF: neurofilozófia, K: Kant.

Név	Tud., Egy. Fok.	Intézmény	Oktatott terület
Agazzi, E.	Prof.	Genova, I	TF, L, E
Avineri, S.	Prof.	Jerusalem	PF
Avramides, A.	Prof.	Oxford, GB	NYF, IE
Barman, R.	Dr.	St.Maurice,CH	FT, TF
Bennington, G.	Prof.	Atlanta, US	D
Bernstein, R.	Prof.	New York, US	IE, E, PF, P
Block, N.	Prof.	New York, US	EF
Bozickovic, V.	Prof.	Belgrad, Sb	NYF, IE
Bourgeois-G.S.	Prof.	Lyon, F	IE, E, KT
Brandon, R.	Prof.	Pittsburgh,US	IE, TF
Brand, R.	Prof.	Marburg, D	IE, Kant
Brunkhorst, H.	Prof.	Flensburg, D	PF, E
Buzsaki, Gy.	Prof.	New York University, USA	NF, EF, KT
Chateaubriand O.	Prof.	Sao Paulo, Brasil	NYF, IE
Cometti, J-P.	Prof.	Aix-en-Provence, France	E, P
Corazza, E.	Prof.	Nottingham, UK	IE, TF
Dennett, D.	Prof.	Boston, USA	IE, EF
Derrida, J. (1930-2003)	Prof.	Paris, F	D
Engel, P.	Prof.	Genf, CH	IE, NY
Felski, R.	Prof.	U.Virginia, US	ES, PF
Field, H.	Prof.	New York, US	IE, NYF
Fine, K.	Prof.	New York, US	NYF
Fluri, Ph.	PhD, Dr. habil	Genf, CH	PF, TÁF
Forst, R.	Dr.	Frankfurt, D	PF, E
Förster, E.	Prof.	Baltimore, US	IE, E, K
Frank, M.	Prof.	Tübingen, US	NYF, FT
Gal, E.	Prof.	Bratislava, SK	PF, IE
Gombocz, W.	Prof.	Graz, A	NYF, FT
Grahek, N.	Prof.	Belgrád, YU	IE, TF
Grumley, J.	Prof.	Sidney, AUS	E, PF
Gulyás B.	Prof.	Stockholm, S	NF, EF
Habermas, J.	Prof.	Frankfurt	TÁF, PF, E, IE
Harnish, R. M.	Prof.	TucsonAr,US	IE, NYF
Heller, Á.	Prof.	New York/Bp	TF, E
Höffe, O.	Prof.	Tübingen, D	E, PF, K

Horwich, P.	Prof.	NewYork,US	IE
Lenk, H.	Prof.	Karlsruhe, D	NYF, IE, E
McDowell, J.	Prof.	Pittsburgh,US	IE, E
Megill, A.	Prof.	U.Virginia, US	ES, PF
Mersch D.	Prof.	Kiel	ES, KF
Michailovic, P.	Prof.	Bratislava, SK	ES
Moravcsik, J.	Prof.	Stanford, US	FT, IE, E
Nancy, J-L.	Prof.	Strasbourg, F	ES, D
Nicolet, L.	Lic. Phil. I.	Genf, CH	PF
Öffenberger, N.	Prof.	Münster, D	L, FT
Paolucci, G.	Prof.	Firenze, I	E,PF
Potrc, M.	Prof.	Ljubljana, SL	NYF, IE
Putnam, H.	Prof.	Harvard, US	IE, E, NYF, P
Renaud, P.	Prof.	Sorbonne Nouvelle, Paris 3	NYF, P
Ramberg, B.	Prof.	Oslo, N	IE, FT
Rivero, A.	Prof.	Madrid, SP	E, PF
Rorty, R. (1931-2007)	Prof.	Stanford, US	IE, E, P
Schiffer, S.	Prof.	New York US	IE, NYF
Schönecker,D.	Prof.	Siegen, D	K
Smith, B.	Prof.	Buffalo,USA	IE, TF
Sonderregger,R.	Prof.	AmsterdamNL	E
Spivak, Gayatri Chakravorty	Prof.	Columbia University, New York	E
Stekeler- Weithofer, P.	Prof.	Leipzig, D	FT, K, IE
Peter Szendy	Assoc. Prof.	Université Paris, F	E, PF
Szubka, T.	Prof.	Wroclaw, Pl	NYF, IE
Terezakis, K.	Ass.Prof.	New York, US	E, PF
Torney, S.	Prof.	Nottingham	E, PF
Ungvári Z.I.	Univ. Doc.	Kolozsvár, R	ES
Vattimo, G.	Prof.	Torino, I	E, ES
Vlaisavljevic,U	Prof.	Sarajevo, BIH	PF, E, NYF
Vossenkuhl,W.	Prof.	München, D	IE, TF, E
Williams, Mi	Prof.	Baltimore,US	IE, L
Williams, Me	Prof.	Baltimore,US	IE, E
Wingert, L.	Prof.	Zürich	PF, TÁF

3. Az Iskola fő kutatási-oktatói területei

Az Iskola fő kutatási-oktatói területei “szisztematikus” megközelítésben: Ismeretelmélet és Etika, Társadalomfilozófia, Kommunikációfilozófia; “történeti” illetve “metodológiai” megközelítésben Antik és Újkori Filozófia (kiemelten Császárkor, Patrisztika, Kant, Klasszikus Német Filozófia, Pragmatizmus), Kortárs Filozófia (20-21. század, kiemelten Kortárs Angolszász, Francia és Német Filozófia, Wittgenstein és a

Bécsi Kör, Analitikus Filozófia, Kommunikációfilozófia, Rorty és az Újpragmatizmus, Frankfurti Iskola és Habermas, Derrida és a Dekonstrukció, Neurofilozófia, Tudatfilozófia). A történeti és „szisztematikus” témák közt természetesen átfedések vannak. A tanulmányok (programok) szerkezeti beosztása a “szisztematikus” megközelítést követi.

4. Szervezeti felépítés

Szervezeti felépítés

Az iskola vezetője felelős a működésért, az adminisztrációt a titkár koordinálja. Munkáját a Doktori Iskola Tanácsa segíti.

Doktori Iskola Tanácsa

A Doktori Iskola Tanácsának (Tanács) tagjai a Doktori Iskola törzstagjai. A Tanács vezetője a Doktori Iskola vezetője. A Tanács ülését az iskola vezetője hívja össze. A Tanács bármely tagjának kérésére összehívható a Tanács ülése. A Tanács ülése a személyes megjelenésen túl lebonyolítható telefonos vagy egyéb elektronikus kapcsolat révén is. Szavazás lehetséges elektronikus úton is.

5. A doktori iskolában folytatható tanulmányok rendje és követelményei

A doktori fokozat szervezett képzésben való részvétellel, illetve egyéni felkészülés alapján szerezhető meg. (MAB 2000/7/II. sz. határozat, 1.4.1.)

1. Szervezett képzés

Ebben a képzési formában nappali tagozatos egyetemi (doktorandusz) hallgatók vesznek részt. A szervezett képzésben folytatott tanulmányok három egymásra épülő részből (modul) állnak, egy oktatási, egy kutatási és egy disszertáció-írási modulból. Az első modul (1.-2. szemeszter) tanulmányai során a hallgató rendszeres oktatásban vesz részt. A második modul (3.-4. szemeszter) programjában a hallgató témavezetőjével együttműködve a disszertáció témájául választott szűkebb szakterületen folytatott kutató jellegű tanulmányokat és kutatásokat. E szemeszter kutatómunkája a disszertáció megírását készíti elő. A harmadik modul (5.-6. szemeszter) önálló kutatás. Ebben a modulban a témavezetők támogatják a hallgatókat, hogy lehetőségek szerint legalább egy szemesztert külföldi egyetemen töltsenek kutatómunkával. Egy modulból a következőbe való átlépés feltétele az előző modul követelményeinek teljesítése. Az Iskola programjának elvégzését 180 tanegység (kredit) megszerzése jelenti, ahol a modulok egyenként 60 tanegység értékűek. Az oktatási modulban egy kurzus értéke 10 tanegység. A 2. (kutatási) modul követelményrendszerét a doktorandusz hallgatóval való megbeszélés alapján, a kutatott téma sajátosságainak megfelelően a témavezető határozza meg. E modul 60 (félévenként 30) tanegységének teljesítését a témavezető vagy az iskolavezető aláírásával igazolja. A harmadik modul 60 tanegységét a témavezető és az iskolavezető ismeri el azzal, hogy a doktori dolgozatot elfogadja, bírálatra és védelemre alkalmasnak nyilvánítja. A Doktori Iskola lezárása a disszertáció védelem, melynek feltétele mindhárom modul sikeres lezárása, azaz 180 tanegység megszerzése.

2. *Egyéni felkészülésre támaszkodó képzés*

E képzési forma során a doktori hallgató önállóan végzi tanulmányait. Munkájának értékelése beszámoló vizsgával történik.

3. *Publikációs követelmények*

Az ösztöndíjas doktori hallgató amennyiben a harmadik képzési év végén leadja disszertációját, nem kötelezett szakmai publikáció megjelentetésére. Amennyiben a harmadik tanév végén túl adja le disszertációját, úgy a harmadik év vége után, két évenként egy-egy szakmai publikációt kell megjelentetnie ily módon: a harmadik év vége után, de az ötödik év végéig leadott disszertáció esetén egy, az ötödik év vége után, a hetedik év végéig leadott disszertáció esetén összesen kettő, és így tovább szakmai publikációt kell megjelentetni.

4. *Szigorlat*

A szigorlat átfogó témája az a szakterület, amelyből a disszertáció készül. A szigorlat olvasmánylistája a disszertáció bibliográfiája, melyet a témavezető kiegészíthet.

5. *A dolgozat benyújtásának feltételei, tartalmi, formai, terjedelmi követelményei*

A dolgozat a témavezető egyetértésével nyújtható be. A témavezető nyilatkozik, hogy a dolgozatot elfogadta, és beadható. A dolgozat tartalmi, formai és terjedelmi adottságait a témavezetővel egyeztetve kell kialakítani.

6. *Bíráló bizottság*

Az egyetemi és a kari szabályozásnak megfelelően.

7. *Pontozás*

A pontozás százalékos, legalább 1-5 skálán.

8. *Önköltséges képzés díja*

6. Modulok és tantárgyak

A hat féléves doktori képzés oktatási, kutatási és disszertáció-írási modulokat tartalmaz. A doktori képzés tantervét és szemeszterenkénti kurzusait a PTE BTK adott évi tanrendje tartalmazza. A hat félév alatt teljesítendő tanegységek száma 180, modulonként 60. Egy kurzus értéke 10 tanegység (kredit). Az Iskola által meghirdetett négy program mindegyikéből legalább egy kurzust kell teljesíteni (1.1. ... 1.4.) A kurzusok elvégzését az Iskola vezetője igazolja, az Iskola tanárai igazolhatják saját kurzusaikat.

1. **Modul** (1.-2. szemeszter): rendszeres oktatás (60 tanegység)

1.1. Boros János programja keretében: Ismeretelmélet és Etika (10 te)

1.2. Weiss János programja keretében: Társadalomfilozófia, Esztétika, Etika (10 te)

1.3. Somos Róbert programja keretében: Antik filozófia, A magyar filozófia története (10te)

1.4. További három szabadon választott kurzus az Iskola programkínálatából (30 te).

2. **Modul** (3.-4. szemeszter): kutatás témavezetői konzultációval (60 te)

3. **Modul** (5.-6. szemeszter): önálló kutatás (60 te)

7. Belépési feltételek

A PhD képzés évenkénti indításáról az érdeklődők az országos egyetemi-főiskolai felvételi tájékoztató útján szerezhethetnek tudomást.

A felvétel feltételei:

- egyetemi (MA szintű) diploma
- két idegen nyelv (az egyik nyelvből legalább középfokú) nyelvvizsgával igazolt ismerete
- sikeres felvételi vizsga

A felvételi elbeszélgetésen a jelentkező motivációját és kutatási elgondolásait ismerteti. Nem filozófia szakos diplomával rendelkezők egy tetszőlegesen kiválasztott egy-egy Platón, Arisztotelész és Kant szöveg elolvasásáról tesznek tanúbizonyságot, és e három gondolkodó munkásságát képesek összefoglalóan, a filozófiatörténetben betöltött helyük bemutatásával ismertetni.

A felvételi kérelemhez csatolandó okmányok

- a Filozófia Doktori Iskola szakbizottsághoz címzett kérvény
- személyi adatlap (beszerezhető a PTE BTK Filozófia Tanszékcsoport titkárságán)
- igazolás a befizetett felvételi díjról
- szakmai önéletrajz
- publikációs jegyzék
- oklevélmásolat(ok)
- nyelvvizsga igazoló dokumentum másolata
- a tervezett kutatási téma leírása (maximum 2 oldal)

A felvételi bizottság tagja az Iskola vezetője és legalább egy további tanára.

8. Az Iskola tartalmi profilja, programjai

Az Iskola törzstag és meghívott tanári karának tagjai széleskörű publikációs tevékenységgel és eredményekkel rendelkeznek az adott témakörökben. Az Iskola valamennyi tagja egyben témavezető és az Iskola valamennyi programjában taníthat. Azon hallgatók, akik korábban nem tanultak logikát, egy félév (10 te) logikát hallgatnak.

Az Iskola Programjai

Az iskola programjai: Ismeretelmélet és Etika (programvezető Boros János), Társadalomfilozófia és Esztétika (programvezető Weiss János), Antik filozófiatörténet és A magyar filozófia története (programvezető Somos Róbert). A programok témákból állnak, melyeket témavezetők irányítanak. – Az Iskola tanárainak álláspontja szerint az ismeretelmélet és az etika egymáshoz kapcsolódó tudományterület, melynek szigorú szétválasztása nem kívánatos. Az oktatási és kutatási munka fő tárgyai tartalmi szempontból: Antik Császárkori Filozófia, Patrisztikus kor, Kant, a klasszikus német filozófia, a pragmatizmus, a neopragmatizmus, a kommunikációfilozófia, a Bécsi Kör, az analitikus filozófia, a tudományfilozófia, a Frankfurteri Iskola és a dekonstrukció ismeretelméleti, etikai és irodalomelméleti irányzatai, a magyar filozófia története. A program nyitott a filozófia új irányzatai (tudatfilozófia, neurofilozófia) felé is.

Ismeretelmélet és etika (Programvezető: Boros János)

Az ismeretelmélet-etika program kutatási és oktatási irányát tág keretek közt az az “episztemológiai etika” adja meg, melyet Boros János az akadémiai doktori disszertációban dolgozott ki és amely *Pragmatikus filozófia* (Pécs, Jelenkor, 1998) könyvének “Kitekintés” fejezetét képezi. (Ld. melléklet). Ezen episztemológiai etika fő tézise, hogy az “igazság” a világgal való “helyes” cselekvés szinonímája, a cselekvés “helyessége” viszont etikai kérdés, tehát az igazság kérdése egyben etikai kérdésként is föltevődik. Az etikai analízisekre a kanti kategorikus imperatívusz Rawls által kidolgozott procedurális alkalmazó-értelmezése (*Categorical Imperative Procedure - CIP*) nyújt lehetőséget. Ennek az igazságelméletekre javasolt, első megközelítésben kidolgozott etikai-episztemológiai változatának (*Dinamikus Igazság Kategorikus Elmélete - DIKE*) alkalmazását, további kutatását, egyéb etikai és episztemológiai elméletekkel való konfrontációját a program kutató és oktató munkája során kívánjuk elvégezni. A DIKE elsősorban Kantra, az amerikai pragmatikusokra, az analitikus filozófia metodológiájára, továbbá az újpragmatizmusra épít, miközben pragmatikus szellemben nyitott valamennyi filozófiai irányzatra. A program önálló témái Kant, az amerikai pragmatizmus, az analitikus filozófia, továbbá Derrida és a dekonstrukció, a tudományfilozófia és Polányi Mihály. Miközben a hallgatók a program oktató- és kutatómunkájában részt vesznek, a filozófiai-kritikai hagyománynak megfelelően természetesen vitathatják is a program vezető által képviselt alaptézist és a felsorolt témakörökben ettől teljesen eltérő vagy független kutatási munkát is folytathatnak.

Kant (témavezető Boros János)

A hallgatók bevezetést kapnak a kortárs Kant-kutatásba.

Pragmatizmus (témavezető Boros János)

A klasszikus és a kortárs pragmatizmus fő irányzatai. A “tartalmi” kutatások mellett súlyt fektetünk annak vizsgálatára, hogy milyen esélyei vannak Magyarországon és tágabban az Európai Unióban a pragmatikus gondolkodásmód meghonosításának. A téma védnöke és konzulense Richard Rorty (Stanford University).

Analitikus filozófia (témavezető Boros János)

Az analitikus filozófia történetének és kortárs irányzatainak tanulmányozása révén, továbbá az Iskola által tervezett nemzetközi filozófiakonferenciák révén a hallgatók lehetőséget kapnak arra, hogy bekapcsolódjanak a kortárs nemzetközi diskurzusokba és vitákba. (E programot előkészítő eddigi pécsi konferenciák a következő filozófusok műveiről szólnak: McDowell, M. Williams, R. Brandom. Előkészületben R. Rorty-konferencia 2001 május 10-11-én. Minden esetben az említett filozófusok és számos további külföldi előadó részvételével.) A program konzulensei az említett filozófusok mellett továbbá P. Horwich (New York University) és W. Vossenkuhl (München).

Kommunikációs nyelvfilozófia (témavezető Szécsi Gábor)

A kommunikációs nyelvfilozófia kutatások középpontjában a nyelvi kommunikáció és a mentális folyamatok kapcsolatának problematikája áll. Az elektronikus médiumok, a multimediális interaktív hálózatok kommunikációs szerepének megnövekedése olyan nyelvi és gondolkodásbeli változásokat gerjeszt, amelyek magyarázatához többen egyre kevésbé érzik elégségesnek az analitikus filozófia alapvetően behaviorista nyelvfelfogásra épülő módszertani és terminológiai eszköztárát. A legtöbb analitikus

filozófus elfogadja, hogy a nyelvfilozófia kizárólag egy, az intencionalitás-problematikát is napirendre tűző tudatfilozófia részeként maradhat életképes. Ez a kortárs analitikus filozófiát napjainkban meghatározó felfogás két általános koncepció metszéspontján született meg. Az egyik az a többek között H. P. Grice nevével fémjelzett kommunikációelméleti felfogás, amely a nyelvi kommunikáció lényegét a kommunikációs szándék kifejezésében és megragadásában látja. A másik koncepciót az empirikus nyelvpszichológia "kognitív vezérlési elv"-nek nevezi. Ennek a nyelvvelsajátítás problematikájával kapcsolatos elgondolásnak pedig az a lényege, hogy a nyelvtani rendszer kibontakozását egy azt megelőző gondolkodásbeli fejlődés határozza meg. A program keretében sor kerül e kommunikációfilozófiai fejlemény jelentéstani vetületeinek vizsgálatára. Továbbá választ keresünk arra a kérdésre is, hogy az elemzett modellek mennyiben kínálnak megbízható elméleti alapokat az uralkodó kommunikációs technológiák terén bekövetkező változások nyelvi, gondolkodásbeli hatásait érintő vizsgálatokhoz. A program egyaránt törekszik új tudományos kutatásra, a szintézisre és ennek a doktori képzésben való érvényesítésére. A program új filozófiatörténeti paradigmát közvetít, ugyanakkor újszerű, megértést elősegítő és szisztematikus eszközt ad az új információs közegek és azok társadalmi, kulturális és tudományos jelentősége és hatása vizsgálatához.

Filozófiatörténet, vallásfilozófia, a vallásfilozófia társadalomelméleti vetületei
 témavezető: Wildmann János)

A vallás, a vallásosság fogalma a filozófiatörténetben, a filozófusok felfogása a vallásról, a vallás és a filozófia jelenkori viszonya. A vallásos gondolkodás hatása a társadalmi viszonyokra, fejlődésre, technikára, gondolkodásmódokra. Az etika, a politikafilozófia és a vallás kapcsolata.

Derrida és a dekonstrukció (témavezető Orbán Jolán)

A "Derrida és dekonstrukció" alprogram Orbán Jolán *Derrida írás-fordulata* című könyvében (Pécs, Jelenkor, 1994) kijelölt kutatási irány folytatása. Miután könyvében a szerző Derrida filozófiájának sajátos jegyeit mutatta ki, az Iskolához kapcsolódó kutatási-oktatási tervében Derrida filozófiához, ezen belül is a Wittgenstein, Austin által képviselt nyelvfilozófiához, valamint az irodalomhoz való viszonyát és ennek a filozófiára és az irodalomelméletre tett hatását kívánja vizsgálni. Tézise szerint Derrida dekonstrukcióját nem pusztán mint a filozófia, irodalom különböző területei közötti intervenciót, a közöttük lévő viszonyok radikális megkérdőjeleződését kell fölfogni, hanem mint a jelzett területek közötti interakciót. Ez az inter-akció textuális tevékenység, textuális sőt még inkább *írásaktus*. Derrida esetében az írás nem egyszerűen filozófiai téma, az írást nem egyszerűen az ideák vehiculuma-ként fogja fel, hanem pragmatiként, praxisként, aktivitásként, performanciaként. Írásaktusként értelmezve Derrida írásának 'pragmatikus', 'performatív' karakterét - amit maga is gyakran emleget írásaiban, például amikor 'pragmatológiai'ról' beszél - lehetőség nyílik arra, hogy filozófiáját a nyelvfilozófia Fregétől Austinig és azon túl tartó vonalában elhelyezzük. Ahhoz, hogy Derrida írásaktusainak sajátos jegyeit megvilágítsuk, a vizsgálatokat Wittgenstein, Austin és Derrida filozófiája közötti párhuzamok és különbségek feltárásával kell kezdeni. Derrida meglehetősen keveset hivatkozik Wittgensteinre, ezek a hivatkozások is mindig csak utalások, annál többször hivatkozik viszont Austinra, aki a maga részéről alig hivatkozik Wittgensteinre, de még Austinnál is többször hivatkozik a *speech act* teoretikusaira (pl. Searle), akik viszont 'pre-wittgensteiniánus' filozófusként tartják számon Derridát. Ennek ellenére a Derrida által művelt dekonstrukció közelebb esik Wittgenstein filozófiájához, mint Austinéhoz. Hármuk filozófiáját követve, amely átíveli

a huszadik századot, egy meglepő eseménynek lehetünk tanúi: Wittgenstein új alapokra helyezi a nyelvről való gondolkodást, a nyelv számára aktus, cselekvés, ő maga is megtesz nyelvileg egy belső fordulatot, ami értelmezhető akár belső törvényszerűségnek is, amikor a *Tractatus*-t követően nyelvjátékokba, filozófiai vizsgálódásokba, cetlizésekbe kezd; Austin “tetten éri a szavakat”, cselekvőségükben, működésükben próbálja bemutatni őket, feltárni azokat a feltételeket, amelyek között bekövetkezhet az aktus, ám éppen a feltételek megszabásával leszűkíti a nyelvaktusok körét a beszédkatusokra; Derrida Austin elméletét dekontextualizálva, a 'grafematikus struktúra', a 'strukturális tudattalan', a név, az aláírás struktúrájának működését feltárva ismét helyt ad a nyelvjátékoknak, amelyek már írásjátékok, a vizsgálódásoknak, amely már dekonstrukció, a szétcetlizésnek, amely már disszemináció, az aktusnak, amely már írásaktus. A dekonstrukció és a derridai írásaktusok számára meghatározó szerepet játszik az irodalom. Éppen ezért a programban olyan kutatásokat is kilátásba kell helyezni, hogy miben áll ez a hatás, amely maga is interakció, amennyiben Derrida filozófiai írásmódjára hatnak az irodalmi szövegek és a dekonstrukció maga is visszahat az irodalmi szövegek elemzésére. A program védnöke és konzulense Jacques Derrida.

Neurofilozófia - A tudat filozófiai és neurobiológiai elemzése
(témavezető: Vereczkei Lajos)

A programban a mind/body problémát tárgyaljuk. Végigtekintjük a probléma történetét. A kérdés tanulmányozásának alapvető feltételei a megfelelő történeti szemlélet, szaktudományos képzettség és szakfilozófiai alapok. A biológiai alapok, az ember idegrendszere, az ember társadalmisága kérdései. A *cognitive neuroscience* módszerének elsajátítása.

Társadalomfilozófia, esztétika (programvezető: Weiss János)

Német idealizmus (témavezető: Weiss János)

A német idealizmus továbbá a kortárs társadalomfilozófiai, jog- és államelméleti irányzatok oktatása és kutatása. Különös hangsúlyt kap a Frankfurter Iskola elmélete.

Idealizmus és romantika. Az utóbbi évek kutatásai alapján egyértelműen állítható, hogy a német idealizmus és a német romantika között szoros kapcsolat áll fenn. Mindkét irányzat a kanti filozófia közvetlen recepciójából nőtt ki. Pontosabban: már *A tiszta ész kritikájának* megjelenése olyan heves és termékeny vitát váltott ki, amely meghatározta az elkövetkező évek és évtizedek szellemi életét. Ebben az összefüggésben döntő szerepet kell tulajdonítanunk Carl Leonard Reinhold munkásságának. A *Briefe über die kantische Philosophie* című művében már *A gyakorlati ész kritikájá-*nak megjelenése előtt felvetette azt a kérdést, hogy milyen “gyakorlati” következményei lesznek a kanti műnek. A “gyakorlatot” az általános társadalmi praxis értelmében használta, és úgy gondolta, hogy a vallás átalakításán keresztül a kanti filozófia forradalmasítani fogja a “fennálló német állapotokat”. E mű másik fontos gondolata az volt, hogy egy filozófiai koncepciónak átfogónak kell lennie abban az értelemben, hogy mind az “igaz”, mind a “jó”, mind pedig a “szép” kérdéseire választ kínál. E két elképzelésnek meghatározó szerepe volt mind az idealizmus, mind a romantika kialakulásában. (Ezt próbáltam meg igazolni a *Mi a romantika?* című kötetem több tanulmányában is.) Ugyanakkor az említett művében Reinhold már azt a gondolatot is fölveti, hogy a kanti filozófia (bár eredményei helytállóak, sőt kétségbevonhatatlanok) szisztematizálásra szorul. Ez volt a programja a *Versuch einer neuen Theorie des menschlichen Vorstellungsvermögens* című kötetének. Ebben próbált meg először kidolgozni egy alaptételt, amelyből kiindulva az egész (kanti) filozófia felépíthető. A fichte-i filozófia e program közvetlen örökösének

tekinthető. S itt jön létre az első összecsapás idealizmus és romantika között; az idealizmus az egyre jobb alaptételek kereséséből jön létre, a romantika viszont szkeptikus volt az alaptétel létével szemben, és inkább arra hajlott, hogy valamiféle prereflexív "lélet" kell alapvetőnek tekintenünk. Ez a vita (bár a gyökerei Reinhold közvetlen tanítványi köréig vezethetők vissza) exponálódott Hölderlin és Novalis Fichte - kritikájában. Ez a vita Hegelnél úgy oldódott fel, hogy a szellem önmozgása már mindig is az abszolútum (a szubjektum és az objektum azonosságának) közegében mozog. Ezzel a romantikusok azt állítják szembe, hogy a szellem mozgása sokkal inkább egyfajta oszcillálásként értelmezhető: vagy a szubjektum van túlsúlyban vagy az objektum, de egy harmonikus, kiegyensúlyozott azonosság sohasem jöhet létre. Ez volt az idealizmus és a romantika második összecsapása. A tervezett program erre az elméleti vázra épül, konkrét felépítését tekintve viszont három részből áll, melyek közül az utolsó kettőnek párhuzamosan kell futnia:

- A kanti filozófia recepciója: elsősorban Reinhold koncepciójáról lenne szó, de szerepet kellene hogy kapjanak a vita olyan jelentős résztvevői, mint Schulze, Marimon és Jacobi. Különös hangsúlyt kellene kapniuk a Reinhold-körben zajló viták kidolgozásának. (Ebben a témában már néhány publikáció is megjelent, de több archivumi kutatást is végeztem.)

- Az idealizmus történetének rekonstrukciója Fichtétől, Schellingén keresztül Hegelig, a következő problémák középpontba állításával: a) az alaptétel koncepciói, b) az alaptétel átalakulása abszolútummá, c) az abszolútum jelentése és lokalizációja.

- A romantika legfontosabb gondolatainak kidolgozása elsősorban Hölderlin, Novalis és F.Schlegel írásai alapján, a következő szempontok szerint: vita Fichtével: az alaptétel elutasítása, b) az abszolútum kritikája. (Ez utóbbihoz - vagy ennek szemléltetésére - irodalmi és zenei műveket is szeretnék felhasználni.)

A program megvalósításában együtt kívánok működni néhány hazai szakemberrel és a tübingeni egyetemmel.

A Frankfurter Iskola (témavezető: Weiss János)

Habermas (témavezető: Weiss János)

A Frankfurter Iskola a XX. század egyik legjelentősebb filozófiai - esztétikai - társadalomelméleti irányzata. S mint ilyen nem csak az európai, de az amerikai szellemi életben is igen jelentős szerepet játszik. Ez az aktualitás megtiltja, hogy az iskolában csak egy történeti konstellációt lássunk; sokkal inkább egy élő és eleven tradíciót kell benne tisztelnünk.

Érdekes módon az iskola történetére vonatkozó kutatások csak a 70-es évek végén kezdődtek, M. Jay és H. Dubiel munkáival. Ez a hullám a nyolcvanas évek közepéig tartott, ekkor jelent meg R. Wiggershaus - rengeteg archivumi anyagot is feldolgozó - hatalmas monográfiája. E történeti kutatással együtt egyre erőteljesebben előtérbe léptek az iskola útkeresései, zsákutcái stb. A kutatást mindenekelőtt az a kérdés foglalkoztatta, hogy hogyan és miért jelent meg a totálisan integrált társadalom képe. Az általános beállítottság szerint a fiatal Horkheimer (elsősorban a székfoglaló előadásban és A tradicionális és a kritikai elmélet című tanulmányban) még egy nyitott, önmagát konstruáló társadalommal számolt. Mivel a totálisan integrált társadalom képe - igazán pregnáns formában - először *A felvilágosodás dialektikájában* lépett fel, ezért felmerült a gyanú, hogy az erre vonatkozó impulzusok Adornótól származnak. Ebben az értelemben *A felvilágosodás dialektikája* törést képvisel a korai programhoz képest. Ennek a konszenzuseréjű képnek azonban van néhány problémája: 1. A totálisan integrált társadalom eszméjéhez Horkheimer önállóan is eljutott a 30-as évek második felében. (Igy új megvilágításba kerül "A tradicionális és a kritikai elmélet" című tanulmány is) 2.

A Frankfurter Iskola néhány - egyébként jelentősnek, vagy igen jelentősnek tekinthető - gondolkodója marginalizálódik. Ezért javasolta A. Honneth, hogy különítsünk el egy "külső" és egy "belső" kört. S a megkülönböztetésnek éppen az az alapja, hogy hogyan viszonyultak az egyes gondolkodók a totális integráció eszméjéhez. 3. A Frankfurter Iskolából elsősorban a társadalomelméleti koncepció válik fontossá.

Sem Adornónak a 60-as években született nagy művei, sem Habermas és Apel munkássága, sem pedig a Habermas-tanítványok kísérletei nem kapnak igazi súlyt. E deficitek korrigálására természetesen születtek kísérletek, de ezek még nem álltak össze egységes egészzé.

A tervezett program a fentiekben vázolt kép korrekciójához szeretne hozzájárulni, az alábbi felépítésben.

1. Az iskola korai korszaka: Horkheimer programja, és ennek alternatívái (Adorno, Benjamin, Kracauer) 2. *A felvilágosodás dialektikája*, a) előzmények: Benjamin Történefilozófiai tézisei, vita a nemzeti szocializmusról, Adorno Schönberg-tanulmánya, Horkheimer fordulata, b) a mű rekonstrukciója: a társadalomelmélet mellett az esztétikai és a metafizikai szempontok kidolgozása, c) a mű "folytatása" 3) Adorno koncepciója a 60-as években - a negatív dialaktika, az esztétikai elmélet és a Beethoven-könyv alapján. 4) A pozitívizmus-vita: Adorno és Popper összecsapása. Kísérlet a következmények kidolgozására Habermas és Apel műveiben. 5) Habermas kommunikációelmélete és ennek recepciója. A diskurzus mint etikai és társadalomelméleti fogalom Habermasnál és Apelnél. 6) A Habermas-tanítványok munkásságának rövid áttekintése. A program megvalósítása során támaszkodni kívánunk a Frankfurter Egyetemmel kialakított kapcsolatainkra.

Nyelvek és jogok (témavezető: Andrásy György)

A nyelvi jogok a legutóbbi időig a nemzeti és nemzetközi jogalkotások elhanyagolt területe volt. A kortárs politikafilozófia olyan jeles képviselői, mint Rawls és Dworkin sem szentelnek különösebb figyelmet a társadalom (kisebbségi) nyelvi jogának. Az elmélet és a filozófia előtt három nagy feladat áll a nyelvi jogokkal kapcsolatban: 1. a meglévő nyelvi jogi normák feltérképezése, elemzése és összehasonlító vizsgálata. 2. a nemzeti és nemzetközi jogi normák összevetése az olyan kortárs érvényes jogi eszményekkel, mint jogegyenlőség, szabadság, korlátozott kormányzat, stb. 3. a helyes nyelvi jog zsinórmértékének kidolgozása. Az első két, jobbára analitikus jellegű feladat elvégzése előtanulmányként szolgál a harmadik, a nehezebb, a normatív jellegű feladat megoldásához. Vizsgált kérdések többek közt: az államok elismert nyelvi jogai, a kisebbségi nyelvi jogok, a nyelvvédelem eszméje, a nyelvhasználati jog és a társadalmi igazságosság kapcsolata, a véleménnyilvánítás és a nyelvhasználati szabadság kapcsolata, stb. (Részletesen ld. melléklet).

Társadalomfilozófia (témavezető: Bretter Zoltán)

A társadalomfilozófia története és kortárs irányzatai. Legfontosabb kutatott és oktatott témák a szerződéselméletek, a kötelességtan és haszonelvűség, jogfilozófia. A tanulmányokat a filozófia és a politika gyakorlatának viszonyának vizsgálatával egészítjük ki.

Antik filozófiatörténet, A magyar filozófia története (Programvezető Somos Róbert)

Antik császárkori filozófiatörténet (témavezető: Somos Róbert)

Projektünk a görög filozófia területén belül e történeti korszak második felével kíván

foglalkozni. Ennek oka részben kompetenciakérdés, részben pedig a filozófiatörténeti feldolgozottság különbségéből adódó lehetőségekkel való számvetés. Úgy tűnik, a preszókratikus bölcelet, Platón és Arisztotelész témákban a kutatás olyannyira telített, hogy a doktori képzés eredményességéhez hozzá tartozó új tudományos hozadék elérése akkora feladat elé állítja a jelöltek és felkészítőiket, amelynek sikeres megoldása kétséges, legalábbis nagyon nehéz. Ma már a császárkori bölcelettörténet kutatása is felettébb kiterjedt. A tudományos vizsgálatok tárgyát képező szövegek száma jelentős, ezek majdnem mindegyikének rendelkezésre állnak modern kritikai kiadásai és alapvető feldolgozásai is. A kutatás továbbfejlődési irányát a görög filozófia klasszikus és hellenisztikus korszaka kutatási metódusainak és megközelítéseinek differenciálódási módjai jelölik ki, így összességében elmondható, hogy a császárkori filozófia műveléséhez elengedhetetlen a korábbi bölceleti teljesítmények beható ismerete. Ez nem csupán a kutatómódszertani függés miatt van így, hanem azért is, mert a császárkori filozófiatörténet corpusai követő jellegűek, azaz a szerzők tudatosan korábbi filozófiák továbbfolytatóinak tekintik magukat. Ennek megfelelően alapvető hermeneutikai elv az, hogy föllessük, mi a pontos viszony az értelmezés eredményeiként megszületett művek és az értelmezni kívánt filozófiák egymáshoz való pontos viszonya. A legalapvetőbb későantik filozófia-felosztás a platóni Akadémián Xenokratész idejében kikristályosodott ki, amely a filozófiát logikára, etikára és természetfilozófiára osztja, ahol a természetfilozófián belül szerepel a teológia is. A képzésben ezt a felosztást követjük. A tematika elemei: Meghatározó bölceleti irányzatok a császárkor kezdetén. Általános áttekintés. Platonizmus, arisztotelizmus, sztoa, epikureizmus. A középső platonizmus 1. Eudórosz 2. Alkinoosz. 3. Attikosz és Numéniosz. Újplatonizmus 1. Plótinosz. 2. Porphüriosz. 3. Jamblikhosz. 4. Proklosz. Arisztoteliánus, sztoikus és epikureus hagyomány a császárkorban. Császárkori szkepticizmus.

Patrisztikus filozófiatörténet (témavezető: Somos Róbert)

Patrisztika” kifejezés alatt az egyházatyák, azaz az ókori (nyugaton VI. század, görög nyelvterületen VIII. század) keresztény teológusok munkásságát jelölik. Szoros értelemben a megnevezésnek dogmatikai konnotációja van, a ténylegesen ortodox keresztény tanítást képviselő teológusokról van szó. Mi tágabb értelemben használjuk a „patrisztika” vagy „patrisztikus” megnevezést, nem kötjük a minősítést ahhoz, hogy az „egyházatyák” tanítása egyházi szempontból tekintessék egészségesnek. Témakörünk további megszorítását képezi az, hogy a filozófiai szempontból releváns patrisztikus anyagra terjed ki oktató- és kutatótevékenységünk, illetve témavezetői működésünk, márpedig a patrisztikus anyag önmagában véve fölöleli az ókori irodalom legkülönbözőbb területét a régészettől, költészettől a bibliai filológiáig. A tudományos vizsgálatok tárgyát képező szövegek száma jelentős, ezek majdnem mindegyikének rendelkezésre állnak modern kritikai kiadásai és alapvető feldolgozásai is. A programban bevezetést nyújtunk a filozófiai szempontból releváns patrisztikus irodalom kutatásába. Témák: A patrisztikus teológia zsidó előzménye: Alexandriai Philón. Teológia és filozófia a II. századi görög apologetáknál. (Jusztinosz, Athénagorasz, Theophilosz). Alexandriai iskola, Kelemen, Órigenész. Teológia és filozófia a III. századi latin atyáknál: Tertullianus. Nüsszai Gergely. Nazianszoszi Gergely. Baszileosz. Athanasziosz. Eusebiosz. Evagriosz és az órigenista szerzetesi hagyomány. Latin nyelvű patrisztikus hagyomány a IV-V. században. Augustinus Ambrus, Rufinus, Jeromos.

A magyar filozófia története (témavezető: Somos Róbert)

A magyar filozófiatörténeti projekt a magyar bölcelet történetének a polgárosodás

időszakától kezdődő és a II. világháború utáni évekkel záródó korszakát tűzi ki kutatási és oktatási célterületnek a doktori képzésen belül. Ez lényegében az 1876-1945 közötti időszak.

A kutatás helyzete az I. és II. témakörtől jelentősen eltér. A korszak magyar filozófiatörténetére vonatkozó feldolgozások növekedése ellenére ma még alig beszélhetünk arról, hogy egy többé-kevésbé elfogadott kánon orientációt nyújtana az érdeklődő olvasó számára, olyan, mint ami létezik az irodalom vagy a tudományok esetében. Úgy tűnik, ezen a ponton a honi filozófiatörténetírás némileg fáziskésésben leledzik, s magam ennek egyik okát a marxista megközelítés máig tartó erős hatásának vélem. Az elmaradás egyik oka a kánonképződés természetében rejlik. A kánonképződés értékeléseken alapszik. Az értékelés szempontjai bonyolultak, a filozófia esetében sokkalta bonyolultabbak, mint a normál tudományok területén. Esetünkben tehát a kánonképződés nyomon követése egy meglehetősen komplex értékelési rendszer általánosan elfogadott

voltát és annak főbb elemei tükrében való vizsgálatát előfeltételezi minden jelentősebb magyar filozófusnak, továbbá ezen értékelési szempontok szükségképpen intuícióval társuló alkalmazását. Tematika: A magyar filozófia helyzete a Kiegyezés után. Pauer Imre, Alexander Bernát, Medveczky Frigyes, Böhm Károly, Pauler Akos, Zalai Béla, Fogarasi Béla, Lukács György, Mannheim Károly, Hauser Arnold, Kornis Gyula, Brandenstein Béla.

9. Az Iskola nemzetközi kapcsolatai

Az Iskola alapító tagjai széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeznek, mely kapcsolataikat az Iskola működésének támogatására is fel kívánják használni. A 4. pontban felsorolt külföldi, támogatást nyújtó filozófiaprofesszorok szakmai kapcsolatban állnak az Iskola alapítóival.

10. A képzés és a kutatás minőségbiztosítási elveinek bemutatása

A minőségbiztosítási elvek követik a MAB által előírt gyakorlatot. A Pécsi Tudományegyetem Doktori Tanácsának minőségbiztosítási elveit és módszerét alkalmazzuk. Ennek alapján az Iskola tevékenységét az egyetemi Doktori Tanács folyamatosan figyelemmel kíséri. A Doktori Tanács felhasználja a doktorjelöltek és a közelmúltban fokozatot szerzettek véleményét, szükség esetén külső szakértőt kér föl. Az egyetem Doktori Tanácsa évente jelentést készít a Pécsi Tudományegyetem Szenátusa részére az Iskola működésének minőségéről, és ennek egy példányát az egyetem rektora a Szenátus állásfoglalásával együtt megküldi a MAB-nak.

11. Elvárások az ösztöndíjas doktori hallgatókkal szemben

Az ösztöndíjas hallgató köteles az első két szemeszter végére e szabályzat 5. pontjában (A doktori iskolában folytatható tanulmányok rendje és követelményei) felsorolt tanulmányi krediteket megszerezni. Ugyanez érvényes a negyedik szemeszter végére. Amennyiben ezt nem teszi meg, az Iskola vezetője önállóan vagy Törzstag javaslatára kezdeményezheti az ösztöndíj szüneteltetését vagy megvonását.

Az ösztöndíjas hallgatónak az Iskola oktatói további szakmai feladatokat adhatnak,21 mint például szakirodalmi kutatás, szakmai könyv, kiadvány összeállítása, szakmai konferencia szervezésében való részvétel.

Kelt: Pécs, 2013. június 26.

Dr. Boros János s. k.
iskolavezető

Záradék:

- Jelen szabályzat a BTK Kari Tanácsa a 239. ülésén 961/2013. (VI. 26.) számú határozatával került elfogadásra.
- Jelen szabályzat módosítását a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Kari Tanácsa 2013. október 16-i ülésén a 978/2013. (X. 16.) számú kari tanácsi határozatával fogadta el. A módosított szabályzat a Kari Tanács által történő elfogadás napján lép hatályba.

Dr. Fischer Ferenc s. k.
dékan

Melléletek

- A résztvevő tagok anyagában: tudományos életrajz, tudományos munkásság az utóbbi öt évben, reprezentatív kurzusok szemeszterprogramja. Alapító tagok esetében nyilatkozatok.
- A PTE BTK Filozófia Szakjának tanulmányi rendje és szigorlati olvasmánylistája
- A PTE doktori szabályzata (Kari doktori szabályzat kidolgozás alatt)